

tervallen), 3) soglasoznanstvo, 4) nauk o eno- in višeglasni složbi, 5) o premenitvi enega tona v drugega (Modulation der Tonart), 6) o cerkveni pesmi in glasbi.

II. Tudi mora vsaj toliko v orglarstvu izurjen biti, da more sam kake male popake popraviti, ker orglarji so dragi in tudi jih ni povsod, kakor, postavimo, čevljarjev in krojačev dobiti.

III. Mora znati na orgle igrati in nastava perstov mu zna biti; podnožnik mora vediti rabiti in tudi igre (registre).

Zadnjič mora tudi, ako sam nima prijetnega glasu, toliko znanost imeti o praktičnem petji, da zamore mladino z vspehom učiti.

To je organistu neobhodno potrebno, ker to mu daje kruh — in v umetnijah je gotovo, kdor ne koraka naprej, gre rakovo pot. Pridnost je tukaj prvo pravilo.

(Dalje sledi.)

Naše slovstvo. *)

Spisal Matija Majar.

Od nekoliko časa donajajo nam Slovencem naše „Novice“, Serbski „Dnevnik“ i njemu priložena „Sedmica“ prav zanimive sestavke. „Novice“ su že od svojega početka obsegale vse Slovence v Koroški, Štajerski, Krajnski i Goriški; one su pisale za vse, su se zato tudi rade čitale od nas vsih. Že to je bilo veselje gledati. Še radostneje je sada videti, da su se od nekoliko časa sopet više postavile i svoj obzor (horizont) znatno razširile čez meje i granice slovenske. Kdo ne prebira z veseljem Terstenjakovih važnih preiskav! Pravile su nam tudi lepe stvari iz horvatskih, serbskih i bugarskih krajev. Čitali smo v njih vlani i letos nekoliko sastavkov spisanih iz toga višjega stanovišta. Fr. Bradaška je poslovenil: Kratak pregled staroga slovstva horvatskoga po Ant. Mažuraniću; J. Levičnik iz serbske Sedmice sastavek: Sablja; M. Kračmanov je priobčil nekoliko narodnih pesmic horvatskih iz okolice varaždinske; Volčić priobčuje večkrat prislovice istrijskih Serbov. Letos je spisal v tom smislu J. Šubić prav jugoslavenski sastavek: Celjski pokneženi grofi; jugoslavenskim ga imenujemo zato, ker se v njem govori o Slovencih, Horvatih i Serbljih; naš Juri Kobe je poslovenil podučiven sastavek: Serbskoga jezika domovina po Vuku Štefanoviću; J. Levičnik je priobčil iz ilirskoga pripovjedu: Noćna luč. Še dva akoravno kratka dopisa g. Žavčanina se morata spomeniti ovdje: o narodnom gledalištu v Zagrebu. Taki sastavki su nam zato tako važni, ker nam pričaju, da naši učeni Slovenci počinjaju od sada se zanimati s slovom svih jugoslavenskih plemen, kakor su popred književno obsegali vse Slovence.

Naše „Novice“ se oziraju na zadeve horvatske, serbske i bugarske; Serbski „Dnevnik“ i „Sedmica“ se ogledujeta pa tudi na stvari naše slovenske. Tako se budu plemena našega naroda bliže upoznala, i to je važno za prihodnost našega slovstva. Serbski „Dnevnik“ se izdaje i uredjuje od g. Danila Medakovića v Novom Sadu (Neusatz im Banat) vsaki teden po dvakrat na celo veliki pol s cirilskimi pismeni; prilaga se mu vsaki teden jedankrat „Sedmica“ list za nauku i zabavu (razveseljenje) tudi na celo pol. Obadva lista veljata celo leto po pošti prijemana 10 goldinar-

jev. „Dnevnik“, politični list, donajša iz svih strani, osobito od širokoga sveta slavenskoga vse novice, koje mogu zanimati Jugoslavenina; te list je za nas tako važan, kakor za Nemca „Allgemeine Zeitung“, i še važniji, ker piše tako lepo, jasno i obširno o jugoslavenskih deželah i plemenih, kakor se to ne najde nikde v neslavenskih novinah. Naj novija novost i to preradostna za Slovence je v „Dnevniku“ i „Sedmići“ ta, da se ta dva lista počinjata ozirati i na naše zadeve i na naše slovstvo; što je bilo do sada jako redko pri Serbljih.

V prvom i drugom listu letošnje „Sedmići“ se piše o slovom jugoslavenskom, to je: o slovom serbskom, bugarskom, horvatskom i našem slovenskom. To je beseda tako znamenita, da moramo o njoj globokeje premišljivati i tudi v „Novicah“ o njoj pregovoriti.

O serbskom slovom se tam kaže med ostalom: „Pri nas (Serbljih) zvunaj v Bělomgradu neimamo učilnic skoro nobednih. Zato pa tudi neimamo spisovateljev mnogo: dobrih vrlo malo, pa tudi slabih i herdjavih, ako ravno jih imamo već, sopet neimamo jih mnogo. Za književno življenje je dvoje potrebno: 1) dobri spisovatelji i 2) dober narod, koji njih dobre knjige kupuje i čita. Spisovateljev nam manjka, čitateljev je, glede na stanje naroda, še dovoljno. — Naš narod dela po svojem številu i po svojim okolnostih gotovo toliko, kolikor se more od njega očekivati. On, v vsem čestit i poštovanja vreden, more i hoće dobro slovstvo svoje izderževati. Pogledajmo samo: koliko pri nas novin izhadja, v ktermo številu i po koliko se knjig tiska. Malo kdo tiska sada pri nas manje od 1000 iztisov, mnogi već od tisuć. Novine su se izdajale (lěta 1856) šestere i moglo bi se reći osmere, zvunaj časnikov, koji redkeje izhadjaju. Ali je nekde kak drugi narod, koji porazmerno toliko novin derži? — Samo čisto naučne knjige imaju v našem narodu malo kupcev.“

Srećni serbski spisovatelji! oni mogu tiskati i razprodati po tisuć iztisov svojih děl. Mi Slovenci nismo tako srećni. Mi moremo izdati brez škode samo molitvene i pobožne knjižice i male pripovjedu, samo od takih moremo razprodati toliko iztisov, da se tiskarina doplaća. Naučnih ali malo obširnejih knjig bi spećali samo po 200 do 300 iztisov. Tu je pa škoda gotova. Te nadloge pa nisu krivi naši spisovatelji i ni kriv naš narod. Mi imamo narod dober, koji po svojim okolnostih dosta rad čita, — imamo rodoljubne i učene muže, koji bi lahko i radi nekteru većju i naučnu knjigu spisali, to bi se ne ubranilo, mi le knjig založiti i jih dovoljno razprodati ne moremo. Pri drugih narodih se spisovatelj veseli, kadar dokonča spis neke knjige; ne redko mu za njega založnici ponudjaju lepo plaćilo; slovenskomu spisovatelju se tada še le začne prava težava i nadloga. On mora sam založiti knjigu, sam plaćati tiskarinu i vse stroške i zatim knjigu ponudjati, kakor Stanko Vraz nekde piše: „da bi se kaka dobra duša smilovala i knjižicu kupila.“ Obširnejih i v obće naučnih knjig, bi mi izdati ne mogli, ako ravno bi že spisane imeli. Vsaki spisovatelj ne more sam knjigu založiti: se škode boji. **)

(Dalje sledi.)

Kratkočasno berilo.

Očetova kletva.

Nedavno smo v „Novicah“ obširen in zanimiv popis celjskih pokneženih grofov brali, ki so nam ga marljivi g. Šubić izvrstno popisali. Posebno ganljivo so nam smert grofa Ulriha, poslednjega potomka sloveće celjske rodovine, pred oči postavili. — Ker pa nisem namenil njihovih besed ponavljati, zavrnem radovednega čitatelja na 9. in 10. list letošnjih „Novic“; meni pa naj bo dopušćeno čertico iz živ-

**) Kako težavno je pri nas brez djarne zgube izdavati knjige, je potožil, kakor se je v „Novicah“ bralo, nedavnej tudi gosp. dr. E. Kosta.

Pis.

*) Ta spis je spisan po slovensko. Ker pa govori o Jugoslavenih v obće, to je: o Slovencih, Horvatih, Serbljih i Bugarih, zato je jezik v njem, kakor biti mora, obrnjen malo po jugoslavensko, da bi ga zvunaj Slovencev ložeje razumeli tudi ostali Jugoslaveni. Samo v sledećem se jezik v tom spisu razlikuje od slovensčine:

Vsa pridavna imena, koja se ne končaju na *ši, ši, či, ji* imaju *oga, omu, om*: dobroga, dobromu, pri dobrom;

Stoji *u*: muž, dub, vodu, ribu, budem, jigraju, nesu, tresu. namesto slovenskoga *o*: mož, dob, vodo, ribo, bom, jigrajo, nesó, tresejo. — Stoji: *i*, što namesto: *ino, kaj*. To je vse!

Pis.

nine (špeha) dajejo, preden ga pa na sejm peljejo, mu ne dajo nič piti. „To sem stokrat slišal na Karlovškem sejmu“ — mi je rekel in me še vprašal: ali nisem konja kupovaje zapazil na dlaki njegovi rumenkastih gnjid? „Da! zapazil sem jih, al to me ni nič motilo, ker sem vedil, da so jajčica brenceljnov ali obadov.“ „To to, gospod, je znamenje poprej Vam povedane sleparije. Če se konj s slanino kermi, silijo brenceljni na vso moč do takega konja in mu zaležejo gnjid v dlako.“

„Ne morem si razložiti — sklepa gosp. dohtar svoj popis — kako li more slanina (špeh) začasno ustaviti nadúho, — al da sem res nadušljivega konja kupil, in da cel dan nisem nobenega znamenja te bolezni na njem zapazil, to je čista resnica, in ne sramujem se je očitno razglasiti — učenejšim v prevdark, vsem konjskim kupcom pa v poduk!“

O Rojenicah.

Že dolgo zasledujem povesti v Rojenicah, in prizadevam si njihovo bitnost spoznati; vendar ni se še mi ugodilo do tenkega basen teh mitiških bitij zaslediti.

Rojenice poznajo posebno po Gorenskem in Koroškem; Korošci jim tudi pravijo: želikžene, kar pa se mi ne dozdeva biti slovensko, marveč zvoní na nemško: selig; in „želikžene“ bi toraj poznamljevalo „blazene, vrečne žene, selige Weiber.“

Štirski Dolanci Rojenic ne poznajo, vendar Pohorci imajo povesti o belih ženah.

Bele žene se po najvišjih verhuncih planin solnceajo, so vitkega trupla, imajo dolge lase, in se znajo v zraku poganjati iz kraja v kraj, akoravno nimajo perotnic. Stara Korošica mi je jednako pripovedovala o Rojenicah, da imajo tako lahko truplo, kakor naš Izveličar, kadar se je na oljski gori v nebo vzdignil. Posebno znajo Rojenice in bele žene lepo prepevati. Živel je mladenec pod Obirom, kateri je rad s puško na ramah skakal za sernami in jeleni. Nekdaj se je primerilo, da je zadel na belo košuto; dirja za njo; hipoma zapoje Rojenica tako milo in sladko, da je bil ves unet, in pozabil belo košuto. Rojenice tudi kakor Vile ljubijo in rade imajo zale fante. Spal je nekda na planini lep, snažen ovčar. Rojenica se spusti iz svetlih oblakov in ga ljubeznjivo kušne. Ko se je ovčar zbudil, je neskončno sladkost občutil v svojem sercu in na svojih ustnicah. Sapa Rojenice ga je napolnila z berhkostjo jelena, in lepoto je dobil, da so ga mogli v globoki vozi imeti vjetega, ker so vse dekleta poljudile (obnoréle). Rojenica ga je iz voze rešila, in ni ga več bilo viditi. — Tako stara Korošica.

Rojenice bi jaz primerjal z indiškimi ženskimi duhovi: Râgini. Ker Slovenec glasnik *g* pred samoglasnico umehčava v *j*, na primer: drugega namesto drugega, Mojmar, Mojslav, namesto Mogimar, Mogislav itd.; tedaj iz Râgini dobimo Rojina, Rojena, pomanjšano: Rojenica. So pa Râgini po Müller-u „weiblich erfasste himmlische Tongeister, heilige Klänge der Weltharmonie“, po Wollheim-u „verkörperte Melodien und Töne“. Velijo se tudi Gândhâras, ktera beseda se ujema s severnoslovanskimi Vilami, imenovanimi Gudeli, pomanjšano: Gudelki, ker *an*=*u*, in sansk. glasnik *r*=*l* v slovenščini. Râgini — Rojenice so toraj zračne melodije, Gandharas — Gudeli pa osebljeno šumenje gorskih virov in potokov, ker povesti od Gudelk pri severnih Slovanih njim dajo prebivati kraj virov in potokov.

Ako kdo kakšno o Rojenicah zná povedati, naj jo oznani. Slovenske domorodce, katerim je dovoljeno se lotiti staroindiških spisov, pa prosimo, naj mi dotične verstice o Râginih priobčijo, da bomo ložej presodili enakost Rojenic z Râginami. Davorin Terstenjak.

Naše slovstvo.

Spisal Matija Majar.

(Dalje.)

Čto nam pa vlastno zadržuje naše slovstvo?

Samo jedino to, da je naše slovensko ljudstvo premalo za veliko slovstvo; nas je samo nečto več od jednoga milijona. Tak narodič ne more imeti velikoga slovstva, njemu ljudstva i prostora manjka. — Nekteri od naše visoke gospode daruju blagodarno po tisuč goldinarjev, da se more na njih stroške izdati nektera obširna slovenska knjiga; tako je podaril svetli knezo-vladika (škof) Ljubljanski Wolf blizo 15 tisuč goldinarjev, da se more tiskati obširni slovenski slovník; svetli naš knez i vladika Labudski Slomšek ne samo da je marljiv spisovatelj, temoč tudi blagodaren podpiratelj slovstva našega; njemu se imamo zahvaliti, da je med drugim obširna knjiga „življenje svetnikov“ béli svet vgleдалa, ker je čroz tisuč goldinarjev na njejin tisk daroval. Taka gospoda je pa redko vsějana; zato obširne i naučne knjige so pri nas tudi redke, od redkih knjig je pa slovstvo malo.

Prav piše „Sedmica“: „Slovenci su maleni i razsějani. Malo jim je tudi slovstvo (literatura). Od neke dobe je pri njih oživilo jako čuvstvo za napredek svojega naroda. Proti številu, snagi i moči naroda oni dělaju dosta. Izverstnih mužev imaju oni već. Ali s siloj se nič opraviti ne more. Tudi pri njih se potverduje reč, da slovstvo v malom narodu ne more obstati. Slovenci imaju najbolju volju, dovoljno snage i moči za izdajati već i večjih knjig, pa se mogu še jednako samo z malimi književnimi dělji zanimati.“

Po slovenskom narodopisu P. J. Šafaříkovem je serbskoga naroda 5.294.000, horvatskoga 801.000, slovenskoga 1.151.000, bulgarskoga 3.587.000, — to bi bilo Jugoslavenov skupaj 10.833.000 duš.

Iz toga se vidi, da je vsako iz naših plemen za se vzeto, premalo, da bi moglo izderževati veliko slovstvo. Posebno Slovencev i Horvatov je tako malo, da nikakor ne mogu imeti posebnoga slovstva. Naj ljudnatejši su Serblji i še njim manjkaju spisovatelji i še pri njih imaju naučne knjige samo malo kupcov. Za nas vse je samo jedino sredstvo, po kterom se nam spisovatelji, čitatelji, ljudstvo i slovstvo pomnoži, i to sredstvo je v naših rukah i v našej oblasti, namreč: naša dosadanja narečja se moraju po malo sbližati i se složiti v jeden književni jugoslavenski jezik. Vse drugače bi nam kazalo, kadar bi vsi Jugoslaveni se sdružili v jednom književnom jeziku, onda bi nas bilo blizo 11 milijonov!

Jedno od najvažnejših opravil učenih spisovateljev jugoslavenskih je sada: podpomagati marljivo, da se naša narečja po malo sbližaju.

„Sedmica“ pita: Ali je izgled, da bi se sdružile literatura bulgarska, serbska, horvatska i slovenska?

Važno, prevažno pitanje je to vrédno, da se o njem zrelo misli i premišljuje i iskreno i prijateljsko pogovarja.

Mi Jugoslaveni, imenito Slovenci, smo v takih okolnostih, da moramo to pitanje tako le staviti: Čto moramo činiti, storiti, da se književno složje narečja serbsko, bulgarsko, horvatsko i slovensko?

V obče mora biti vsako narečje pripravljeno, da malo popušča, da se malo poravna i ostalim narečjem bliža; — bližajmo se samo v nekterih, samo v glavnijih stvarih, po onem pravilu: v glavnih stvarih složno, v malenkostih svobodno, v vsih ljubeznivo; — bližajmo se samo po malo i po času, prenađiti se, škoduje; — od početka popravljajmo v svojem narečju samo to, čto se da lahko i brez velikoga hrupa poravnati; sčasoma tudi to, čto se zdi sada težko ali nemoguće, se bude poravnalo lahko, morebiti samo od sebi; — ne dajajmo ni glasa, ni prostora gerdim prepircem, kateri bi po svojej zlobi ali po neumnosti med bratri neslogu i prepisėjali; — gledajmo već na to, čto nas spojuje, nego na to, čto nas razlučuje.

Vsako naše pleme živi v drugih okolišnih, vsako se mora zato po drugom putu bližati slogi književnoj. Ceste su različne — cilj jednak!

(Dalje sledi.)

Pripovedka o Fašenku in Vuzmu.

(Iz Varažd. okolice.)

Jenpuk je Fašenk (Pust, Poklade), 'da je bil on godovnjak, pozval svojega prijatelja Vuzma k sebi na obed. Vuzem došel je i gostili su se jako navek tri dane i tri noči, i pili su jako. Gđa je več odhajal Vuzem, rekel je tomu Fašenku: No, ti si mene dobro zgostil, i pak, 'da bum ja godovnjak, bum tebe pozval. Gđa je več Vuzmeno vreme došlo, poslal je on po njega i došel Fašenk. On je mislil, da bu i Vuzem njega tak zgostil; ali on mu je samo dal jednoga luka i malo kruha i kupicu vina. Fašenk je gledal, si je mislil, da mu bu više kaj dal, pa ga je pital: „kaj ti meni ne buš nikaj više dal kak to?“ Vuzem mu je rekel: „ne, moj dragi, ti si samo tri dane za jesti potrebuval, a ja ti potrebujem za celo leto, kajti Vuzem je dugi, a Fašenk samo nekuliko tjednov trpi.“ M. Kračmanov.

Kratkočasno berilo.

Očetova kletva.

(Konec.)

Komaj je zora drugega dne napočila, je Lizika veselo kakor po navadi k Voglajni po vode šla. Nič hudega si ni mislila — kar jo hipoma dva neznana možaka zgrabita, ji usta zamašita, da ni mogla pomoči klicati, ter jo proti Bežigradu vlečeta. — Cela ura je pretekla, Lizika še pa le ni vode domú prinesla. Skerbljiva mati grejo k oknu gledat, kaj nek dekle tako dolgo pri vodi dela. Ko je pa čez okno niso mogli zapaziti, so rekli očetu, da naj gre k vodi po-njo. Njezin oče, že siv starček, šeta opiraje se na palico proti Voglajni — pa Lizike ni bilo duha ne sluha. Starček misli in misli, pa vendar ne more uganiti, kam nek bi bila tako naglo zginila. Zdajci ga prešine ko strela iz vedrega neba misel, da so jo, kerž ko ne, pomagali Ulrihovi v Bežigrad odpeljali. Padel je starček na obraz, ter je Boga milosti prosil, ker je vedil, da je ne bo nikdar več vidil, ako jo je grof Ulrih v pest dobil. Na vso moč si je prizadeval saj zvediti, kje da je zaperta; al vse njegovo prizadevanje bilo je zastonj. Joka se kot otrok in sive lase si iz glave puli.

Ko čez več dni potem na nekega grofovega služabnika zadene in ga za Liziko popraša, mu ta krohotaje odgovori: „Iši si jo na celjskem gradu, če si upaš!“ Groza prepade starčka — al ljubezen do svojega otroka mu jači serce; ni se bal grozovitosti grofovske; saj je ono zgubil, kar bilo mu je najdražje na tem svetu.

Nekega dne, ko je grof Ulrih veliko obed napravil in mnogo prijatlov in bližnjih vitezov na svoj grad v Celje povabil, se je Lizikini oče na pot podal proti celjskemu gradu, kjer mu je hči zaperta bila. Spremilo ga je precej velika množica sosedov, kterim tudi se je tolika krivica in grozovitost studila. Ko so kmetje do grada dospeli, so se ravno verste plesavcov po dvorani vertile, da je vse prek letelo. Starček potegne za verv in glasno zadoni zvonec, da v gradu vse posluhne, kdo da pride. Vrtar pogleda čez lino. Ko pa kmete zapazi, jih ne pusti noter, ampak reče jim, da grof sedaj nima časa ž njimi govoriti! S tem odgovorom nezadovoljni kmetje so začeli na ves glas vikati, da se je deleč okrog razlegalo, dokler jih Ulrih ni sam začul in zapovedal, naj noter pridejo.

V dvorano stopivši kmetič ponižno prosi za svojo edino dete; al grof se mu le smeja. Ko pa vidi, da prošnja nič ne pomaga in da z lepo nič opravil ne bo, začne z grozečim glasom svojo Liziko uazaj terjati. Na to še le zasme-

hovanja ni bilo ne konca ne kraja. Zdaj se starček ne more več zderžati; povzdigne roke proti nebu in grofu tako govoriti začne: „Dobro! nesrečni človek! ki ne veruješ v pravičnost Božjo niti v večnost; naj Bog v nebesih tvojih prošenj ne usliši, kakor ti prošnje siromaka uslišati nečeš; naj Bog tvoj rod na vse veke zatare, kakor si ti mojega uničil; in kakor se sedaj kmetič pred tvojim gradom ponižuje, tako naj se tvoj ponosni grad pred kmetom poniža!“

To izgovorivši zapusti grad s svojimi spremljevalci, in cela Teharska občina se spunta zoper trinoga.

Kmetove besede so ošabnega Urha hudo zadele. Rad bi bil žalostnemu očetu njegovo hčer nazaj dal, pa je ni več mogel, ker je prevelike žalosti v ječi umerla. — Da bi pa puntarske Teharce nekoliko vtolažil, jih je v plemeniti stan povzdignil in jim s tem mnogo predpravil podelil.

Očetova kletva pa ni ostala brez vspeha. Grof Ulrih je leta 1456 v Belemgradu brez naslednikov umerl in ž njim je konec vzela rodovina celjskih pokneženih grofov. Celjski grad pa se je razrušil in kmetove besede so se spolnile, kajti razvaline so res v roke nekega kmeta prišle, ki je svobodno ž njimi ravnal kakor se mu je poljubilo.

Še le leta 1846 so štajarski stanovi ostanjke celjskega grada od omenjene kmetove rodovine kupili, da bi grad, v kterem so nekda kralji snubili, brez sledu ne propal.

A. K. Cestnikov.

Kratkočasnice.

Osoda pušic.

Kdo bo pilil mar pušice?

Saj jim ni pomoči;

Če jih tam ne žgejo vice,

Jih pa Léte zmoči.

Pohlinom.

Slovenščino, Pohlin, si znal ti sam,

Zato mars'kako si natvezel nam!

Modroslovje.

Kaj lovil bi, ko ga imaš;

Takrat lovi, ko ga nimaš!

Nekterim dramam.

Ah! ni Vile, zdi se meni,

Kjer se le „Matiček ženi.“

Kratko in dolgo.

Oj! vse je kratko,

Le dolg je — dolg!

Korist koreninoslovja.

Kriči Minerve sin:

Zabíte si v čepíne!

V bogi in bogatin

Sta ene korenine!

Nak!

Ta pevc prižgal je novo baklo

Pri njem le nak! kraljuje;

Presneto bodi tako naklo,

Če več na njem ne skuje!

Pesmam pušičarskim!

Pušičarca prevzetna,

Naj kdo, ko ti, pušice meče!

Če bode dobra let'na,

Dobiš od mene mernik — leče.

Fr. Zakrajšek.

gospá grofinja Henkel-Donnersmarkova iz Vošperga za škocijske pute in peteline, gosp. vitez Moro v Celovcu za brošč, c. k. kmetijska družba za blago domačega hišnega orodja.

Bronasto veliko svetinjo je dobila:

c. k. kmetijska družba za gojzdnarske reči in za modele,

Bronasto malo svetinjo sta dobila:

gosp. Sporer, nadgojzdnar v Pliberku za dendromér, c. k. kmetijska družba za černo posódo in mnogoverstne živivne stvari.

Pohvalne pisma so prejeli:

gospá grofinja Henkel-Donnersmarkova iz Vošperga za 4 krave Pustertalskega rodú, gosp. vitez Moro Fr. iz Celovca za hmelj, gosp. Winkler iz Celovca za hmelj, c. k. kmetijska družba za encijan, gosp. vitez Moro iz Celovca za verbovník, gosp. vitez Moro iz Celovca za riček, gosp. vitez Moro iz Maieregg-a za kmetijske pridelke, c. k. kmetijska družba za špirit, gosp. Strohmer iz Celovca za predivo, c. k. kmetijska družba za blago hišnega orodja, gosp. grof Henkel Donnersmark iz Vošperga za plug.

Nekaj od Rojnic.

V zadnjem listu „Novic“ so gosp. Terstenjak željo izustili, „ako kdo o Rojenicah kaj povedati vé, naj oznani.“ Kar sem v mladosti od starih ljudi slišal, naj, da v pozabo ne gré, če tudi je majhne vrednosti, za spomin zapišem.

Rojnice ali Rojenice še dandanašnji po kmetih za prerokinje imajo, ktere so v nekdanih časih pri rojstvu človeka osoje prerokovale. Ob rojstvu človeka so prišle pred okno — ponoči — in novrojencu napovedale, kakošen da bo začetek, osredje in konec njegovega življenja; bode srečen ali nesrečen. — Ravno takega poména so tudi Šembilje bile. Kakošen razloček pa so med Šembiljami in Rojnicami ljudje delali, ne vém prav povedati. Šembilje so za prerokinje imeli, Rojnice pa za une boginje, ktere Rimci „Parce“ imenujejo, ki so z rojstvom, življenjem in smertjo človeka opraviti imele, to je, nitko človeškega življenja predle, in kadar je sod — Perpetuum mobile — ki je listke vsakega človeka vedno pretresal — iz sebe vergel, so Rojnice nitko odstrigle in po življenji je bilo tistega človeka.

Eno povedko starih časov naj tukaj oznamim; kdor pa o tem kaj več povedati vé, je prošén, naj nam v „Novice“ pošlje, da bomo stare národne reči zablživosti odteli.

„Nekdaj je bil pri neki prav bogati kmetijski hiši dolgozaželjeni sinček rojen v jako veselje staršem. Komaj rojen, že pride Rojnica, in v veliko žalost veselih staršev osoje rojenega sina napové, rekoč: „Ljubi starši, ne bodite zavoljo rojstva svojega sinčka preveč veseli, ker konec njegovega življenja se bo žalostno stekel: on bo še v svoji mladosti v vodi utonil in vam neizrečeno žalost naklonil.“ Rojnica to izrekši, spod okna zgine, da ni sledú ne tirú kam. Fantovi starši niso od tistega hipa nobenega veselja več nad svojim sinom imeli, tako, da je fantič pri neki priliki starše lepo pobaral: kaj je nek to, da pri družih starših vidim, kakošno veselje nad svojimi otroci imajo, pri vas pa, kader me pogledate, vselaj solze v očéh vidim. Povejte mi, ljubi starši, kaj mora vzrok tega biti. Starši si niso upali od Rojnice mu prerokovane osoje razodeti. Naposled vendar, ker sin vpraševati ne prejenja, mu naposled vzrok svojih solz in žalosti razodenejo. To razodenje staršev je sina grozno poterlo. Naposled mu pri spovedi na misel pride, povedati svojo osojo. Spovednik mu tole za celi čas živ-

ljenja naložé, namreč: kaderkoli bo zjutraj, opoldan in na večer k angeljskemu češčenju zvonilo, naj na mestu poklekne, in tako vselej klečé moli angeljsko češčenje. In glej zgodilo se je, da enkrat mladeneč proti večernem mraku meh žita v malen nese, in ko dospé do malinske bervi, k angeljskemu češčenju zaklenka, in v hipu po povelji spovednika poklekne in moli pobožno angeljsko češčenje. Nekako pri sredi molitve se močna berv, ki je že nad vodénim prepadom bila, dognila, da se zverne in treši v globočino vode, in glas iz burkane vode pride: „Ura in čas je prišel, človeka pa ni.“

J. M.

Naše slovstvo.

Spisal Matija Majar.

(Dalje.)

Serblji su naj ljudnatejše pleme jugoslavenko, njih slovstvo naj krepkejše, njih jezik jassen i lehkorazumljiv, oni su jedro naroda jugoslavenskoga: oni naj pišu po serbsko, samo slédeća da bi po malo popravili:

debeli jer (ѣ), pisme izlišno, da bi izostavili, kakor ga je izostavil Vuk Štefanović i mnogi drugi Serblji, kteri ga samo nekada, kao v „Dnevniku“ i v „Sedmici“, kakor po nekóm starom običaju privešuju;

mali jerić (ъ) da bi pisali i tiskali, kakor posebno pisme, po sebi, pa ne kovali ga v jedno pisme s pismeni n, l, d, t. V tem smo drugih misel od Vuka Štefanovića; po pismenima l, n, stoji v „Dnevniku“ i „Sedmici“ vsigda lépo po sebi;

j, pisme neobhodno potrebno, da bi vpeljali; glas toga pismena Serblji imaju, kakor vsi Slaveni; podoba, znak jim pa manjka, zato pišu slovke (silabe) ja, je, ji, ju s složenimi v latini neznanimi pismeni. Vuk Štefanović je j upejljal i take mnogim drugim Serbljem se zdi to pismo potrebno. J. Zaharijević v Bělomgradu piše v svojoj gramatiki na strani 8: „vidi se, da se j ili primiti ili napraviti mora, pa će se iz i azbukovica onda skratiti moći“;

h da bi pravilno pisali: hrana, prah, kožuh, muha, grěh, pa ne izpuščali ali izmenjali ga pišuć: rana, pra, kožu; muva, grej;

da bi sklone imen v pluralu poravnali, kakor ima jezik staroslavenski, česki, poljski i naš slovenski:

gen. jelenov,	dat. jelenom,	loc. pri jelenih,	soc. s jeleni;
mečev,	mečem,	„ mečih,	„ meči;
sel,	selom,	„ selih,	„ seli;
polj,	poljem,	„ polji,	„ polji;
rib,	ribam,	„ ribah,	„ ribami.

Serbljem sta se pomešala med seboj dual i plural, pa sopet pojedini skloni med seboj, oni pišu: gen. jelenah, mečevah, selah . . . dat. loc. i soc. jelenama, seloma . . .

Poslédnič da bi ne terjali od Horvatov i Slovencov, da bi sada v jeden mah i pri toj priči pisali čisto po serbski; to ne može biti i nemoguća se ne smeju terjati: nego dosta je, da se samo po malo pa doslédno jeden drugomu bližamo, po malo se budemo bližje upoznali i bėseda se nam bude onda ugradila.

Bulgari pod težkim jarmom turškim jedva (kumej) svoje telesno življenje ohraniti mogu, za duševno i književno mogu malo dělati, zato se sada ne more mnogo govoriti o njih književnoj slogi — pride čas i prisějalo bude solnce tudi njim v rodovitnih krajih okolo pogorja Balkana. — Bulgarsko narěčje bude onda se sbližalo serbsčini i bude s njoj splavalo v jedno. Drugače še biti ne more — poarabil ali pogerčil se govor bulgarski gotovo ne bude. Slovničko (lexikalno) je med serbskim i bulgarskim narěčjem vrlo mala razlika, velika prevelika vendar gramatikalno, ker je bulgarščina izgubila skoro vse kose sklone (casus obliquos); — čto je bulgarščina nekada zgubila, može si sopet od serbsčine si nekada izposuditi. Ako bi Bulgari tako pisali, kakor smo lěta 1855 v carigradskom „Věstniku“

bulgarske sestavke čitali, ktere je pisal učeni Bulgar Jordan X. Konstantinov: onda bi bila sloga bulgarskoga i serbskoga narečja že sada na polo vpeljana!

Horvati pišu s Serblji jedno i ravno tisto narečje. V književnom jeziku su, hvala Bogu! že sjedinjeni. Ovdě je veliko narodno dđlo že dokončano! Razlikuju se samo v jednoj jedinoj stvari: Serblji pišu cirilskimi, Horvati latin-skimi pismeni. Druge razlike med njemi ni. „Sedmica“ piše o tom: „Kakor je danas književno stanje Horvatov i Serbov, su pismena gotovo jedini uzrok našemu razdvojenomu slovstvu. Kadar bi samo s jednakimi pismeni pisali, bi nam bilo književno življenje jedno za jedne i za druge. Razlike male bi zibnile malo po malo. Čto bi bilo bolje i pravilneje, to bi se obdržalo i bi nadvladalo.“ Hvala ti, brate! na lěpoj besědi!

(Konec sledi.)

Slovanski popotnik.

* „Erinnerungen an merkwürdige Gegenstände und Begebenheiten. Oesterreichische belletristische Monatschrift, redigirt von J. Ohéral. 37. Jahrgang, Januar 1857“ so prinesle sestavek pod naslovom: „Aus Kärnthen, Sitten, Sagen, Poesie, Erlebnisse“ von Ida v. Düringsfeld. Ta gospá opisuje svoje popotovanje po Koroškem in tudi nekaj besed izgovarja o slovenski narodni poeziji na 6. strani pod napisom: Slovenische Poesie; v Celjovcu 12. avgusta 1852. Ta popotovavka tole pravi: „Te ure, ki so mi ostale, porabila sem za to, da se za zdaj nekoliko ozrem na literaturo enegá izmed narečij, s katerim se bom čez zimo morebiti še dalj pečala. Mislila sem, da bom dobila podobnosti vsake verste s česko poezijo, ali sem se popolnoma prevarila. Način izraževanja in zmatranja je ves drugačen. Nič ni klubovanja, s katerim se Čeh sred bolečin smeja ali jih pa kakor prah s perstom odferkava. Nič ni neskončnih tožb hčer, ki morajo mater zapustiti; nič žalovanja fantov, kadar morajo vojniki postati. Tragika se nahaja pri Slovencih celo in popolno, Slovenec jo brezpogojno prejema in se ji ravno tako udaja. Pogum ljubezni in boja se naznanja svobodno in krepko. Pomanjševanj in drugih jezičnih igrarij je zeló malo; malih liričnih dihov je dokaj manj, dramatičnost v legendi in baladi premaguje. To so različnosti, — podobnosti bi ne vedila nobene povedati. K večemu da se tukaj več pesem začanja: stoji lipa, in v českem: stoji hruška, da je tukaj kakor tam polje široko in gora visoka, in da sem enkrat dobila česki izraz: mene glava boli. Na serbsčino opominja slovensčina, beli gradovi, Turki, imena Marko in Beligrad, ladja na Donovi, sivo (namesti sinje das blaue) morje — vse je serbski. Sivo morje je to kar v českem: crni les. — To ima ona za vvod; za tem navaja nektare pesme kakor: „mati, ki je omožila tri hčere, eno k sinjemu morju, drugo v ravno polje, tretjo v sterme gore;“ „od lepe Vide;“ „od kralja Matjaža“, ko je šel v pekel po svojo drago kakor Orfej po Evridiko; „od barona Balona“; „od bana Lucipetra“; eno zaljubljeno iz Anton Janežičeve zbirke; „od desetnice;“ „od magerice;“ „od smerti ženina“; „od sirote Jerice“; in zraven tega pridaja svoje opazke, postavimo: golobje v slovenski poeziji nimajo čisto nič gujezd, in zdi se, da drugih cvetic kakor rož tudi v nji ne cvete; rože se pa večkrat nahajajo. — Žena ne vé, da prosti narod rožo imenuje to kar Nemec „Blumen“, ali kar je v pismu cvetka, cvetica, cvetlica. — Kdor pozná našo narodno poezijo, vé, koliko ima ta potovavka prav in koliko more prav imeti.

Kratkočasno berilo.

Banica in kmetica.

Leta 1840 umerli ban hěrvatski, grof Franjo Vlasić, je imel sluga, ki mu je pri mizi stregel in zraven tega vsakoverstne burke uganjal. Štefan (tako je strežniku bilo ime) je bil oženjen, pa žena ni bila pri njem v Zagrebu,

ampak stanovala je unkraj Save, kjer je kmetijo obdelovala. Ban je Štefana zeló rad imel, ker ga je s svojimi burkami mnogokrat razveseljeval. Nekega dně ko je Štefan posebno dobre volje bil, mu ban reče: „Štefan! zakaj nam nikoli svoje žene ne pokažeš? Pripelji jo vendar enkrat v Zagreb, da jo bomo vidili; radoveden sem, kakošna je žena, ki ima tako šaljivega moža. Tudi moja gospa bi jo rada vidila; le glej, da nam jo berž ko moreš pripelješ.“ — Štefan vesel tolike prijaznosti banu reče: „Milostljivi gospone! rad bi vam vašo željo spolnil, al ni mogoče, ker je moja žena tako gluha, da skoro nič ne sliši; tukaj bi jo le zasmehovali in ji norce kazali.“ — „Bog obvari! — reče na to ban — jaz bom za to skerbil, da se ji nič žalega pripetilo ne bode; moja gospa potrebuje ravno sedaj sobarice (hišne) in tvoja žena bo pri njej to službo opravljala.“ Ko Štefanu tudi banica obljubi, da bode z gluho sobarico poterpežljiva, se upoti na dom, unkraj Save, po ženico svojo.

Domú pridši, reče ženi: „Maca, sedaj pa le z menoj! Banica te je za svojo sobarico izvolila.“ — „Ne bodi bedak! kaj nek misliš — jaz in pa banova sobarica!“ — „Brez šale, kakor sem rekel, tako je, ni trohice drugače; ti moraš iti k banici za sobarico, naj velja kar hoče.“ — „Če me res imeti hoče, zakaj pa bi ne šla? — ako se ti z banom vsodiš, zakaj bi se jaz z banico ne. Že velja, jaz grem s teboj v Zagreb!“

Izročila sta kmetijo nekemu poštemu sosedu in sta se precej drugi dan preko Save odpeljala. Pogovarjala sta se medpotoma, kako dobro se njima bo pri banu godilo — kar naenkrat se on za glavo prime in reče: „E presneta pozabljivost! — skoro bi ti bil pozabil najpotrebnejšo reč povedati: banica namreč je čisto gluha. — Ako jo boš kaj vprašala, le vpij kolikor moreš, da te bo slišala, in tako tudi kadar te bo ona kaj vprašala, glasno odgovarjaj, kar narveč moreš; ona je strašno huda, ako ji kdo tiho govori.“

Kmetica si te besede dobro zapameti in mu obljubi, da bo kričala na vės glas kolikor bo mogla.

Štefan pelja Maco naravnost v sobo banice, ter jo pokloni preuzvišeni gospej. Prosta kmetica se ne trohe ne boji, temveč se serčno in veselo véde, podá banici roko, ter jo vpraša: kako ji kaj gré, jeli je zdrava? itd. kakor je sploh po kmetih navada; zraven pa tako kriči, da banici vse čez uhe leti. Banica ji je odgovarjala, pa tudi tako glasno, da se je vse na ulico slišalo.

Priljudno in pridno obnašanje kmetice je banici zeló dopadlo, samo tolikega kričanja je bila kmalo sita. Da bi se pa tega znebila, ukaže Štefanu, naj novo sobarico na sprehod pelje in ji znamenitosti zagrebškega mesta pokaže.

„Oj sirota, kako se mi smili! — govori banica sama seboj — križ bom sicer imela s to ženo, vendar naj bo v ime božje.“

Pa tudi kmetici se je dobra gospá v serce smilila, da bolje ne sliši. Štefan pa si je na vso moč prizadeval svojo ženo prepričati, da je banica čisto gluha.

Prešel je en teden kar je Maca v Zagreb prišla. Dan za dnevom ste ena nad drugo kričale, da je vse prek letelo; banica je mislila, da Maca nič ne sliši, Maca pa, da je banica gluha, in tako ste eno drugo milovale.

Ko je pa nekega dně Maca pričo bana vendar le presilno kričala, mu banica prav tiho reče: „Za božjo voljo, pri ti ženi mi vendar ne bo ostati; morda misli, da tudi jaz sem gluha kakor ona.“ Maca, ki je te besede dobro slišala, vsa začudena odgovori: „Kaj neki mislite, da sem gluha? Ako bi vi tako dobro slišali kakor jaz, bi mi ne bilo treba tako glasno govoriti!“

Ban, spoznavši Štefanovo novo burko, se začne smejati da bi mu bil skoro trebuh počil; banica pa ne vé kaj bo počela, ker se je sramovala, da jo je Štefan tako opet-najstil. Tudi Maci je solnce posijalo, da je vedila pri čem da je. Letela je naravnost Štefana iskat, in gotovo bi mu bila moč svojih nohtov pokazala, ako bi ji ne bil pet odnesel.

takte in razmero not v takte, e) mero časa (tempo), f) škalo in g) vse olepševanje in znamenja muzikalnega igranja ali popevanja.

Kar je o teh rečeh vediti treba, se nahaja v vsakem muzikalnem vodilu. Ako se hoče pa kdo bolj izuriti in natančneje se podučiti, mu svetujem: Knecht's „musikalischer Katechismus“, F. D. Weber „Theorie der Musik“, Prag bei M. Berra, in Dr. G. Schilling „allgemeine Volksmusiklehre“, Augsburg bei Lampart 2 gold. 15 krajc.

2. Presledkoslovje (Intervallenlehre).

To je za organista iz dvojne obzira potrebno. Prvič mora vediti daljino enega glasa do drugega natanko, ako hoče iz not (ex notis ali à vista) peti, in drugič je tvarina vseh soglasij (Akorde).

Poduk o tej reči se zadobi v vsaki večji muzikalni-generalbas-šoli, ali v knjigi, ki o soglasji govore, n. p., v knjigi: Weber „Theorie der Musik“.

3. Znanstvo generalbasa.

To se s preimenovanjem sklepa in govori o sočasnem zvezonjenju več glasov.

Ako več glasov naenkrat zapoje, se veli to soglasje ali akord. Najnižji glas se imenuje glavni glas (Grundton); vsi drugi so iz tega izpeljani. Če, na priliko, zapojó glasovi *f*, *a*, *c*, je glavni glas *f*; izpeljana glasova sta pa *a* in *c*. Cerki *a* in *c* se ne zapisujejo v notah, ampak nad glavni glas *f* se zapišete številki 3 in 5, kar toliko pomeni kakor tretji in peti glas iz *f*. — Tako ravnanje se imenuje generalbas. Dobro in dober kup knjige o generalbasu so: „Kurz gefasste Generalbassschule“ von W. A. Mozart, Wien bei Haslinger, 30 kr., „Anfangsgründe des Generalbasses“ von J. Wanhal, Wien bei Haslinger, 30 kr., „der Generalbass in Beispielen zur Selbstübung“ von A. Rieder, Wien bei Spina 1 fl. 30 kr., „Generalbasslehre“ v. G. Wälder, Augsburg bei Böhm.

4. Nauk o harmonii (Harmonielehre).

Ako bi ne bilo samo na sebi potrebno dobro izurjen biti o mnogoglasni stavi ali harmonii, bi je vendar mogel vsak organist toliko znati, kar je za nj neobhodno potrebno, da zamore namreč cerkveno godbo za svoje okolšine in svoje moči preurediti. Postavimo, da organist na deželi ima samo eno pevko, ktera sopran poje, in on sam je tenorist. Kaj slabo bi se ujemalo, ako bi se iz čveteroglasne stave sopran (najvišji glas) spremljal s tenor-glasom (tretjim glasom). Ako pa ima vednost o stavi, si bo kmalo potrebne presledke (Intervalle) za spremljevanje melodije zmislil. — Mnogoglasje ali harmonijo razjasnuje prav dobro dr. Schilling v knjigi „Harmomielehre“ (Polyphonie), Langensalza, Schulbuchhandlung, in Albrechtsberger „Kurze Regeln des reinsten Satzes“, Wien bei Haslinger 30 kr.

Kaj več o tej reči bom pozneje enkrat govoril.

5. Nauk o zavijanju glasa ali modulaciji.

Tudi o tej reči hočem pozneje enkrat obširneje govoriti. Za zdaj naj zadostuje sledeče:

Vsak prestopok se zgodi po tako imenovanem dominantnem akordu (imenuje se namreč peti glas v škali „dominante“ (vladavni glas) in ako temu petemu glasu pride nemo terc, kvint in sept, se imenuje to soglasje dominantni akord. V razjasnjenje prilika: Preskočiti hočem iz *Cdur* v *Ddur*; ako hočem to, moram najprej vediti peti glas (dominante) od *Ddur*; peti glas je *a*, tedaj je *a* dominante od *Ddur*. Zdaj glavnega glasa *a* išem tere, kvint in sept, in dobim *cis*, *e* in *g*, tedaj dominantni akord od *Ddur* je *a*, *cis*, *e*, *g* in je tisti akord, kateri me prepelje iz *Cdur* v *Ddur*. Na to vižo se vsi prestopki gotovo zadenejo.

Dobre knjige o tej reči so: „Ausweichungen von C in die übrigen Töne für Anfänger“, Augsburg bei Böhm, 18 kr., „Ausweichungen von Albrechtsberger“, Wien bei Haslinger, 20 kr., „48 Uebergänge von J. C. Kühn“, Wien

bei Haslinger, 30 kr., „Kurze und leichte Modulation“, von Kempter, Augsburg bei Böhm, 18 kr.

6. O cerkveni glasbi (Choral).

O tej reči si naj lože vsak organist pri svojem gosp. fajmoštru potrebnega znanja poišče. Naj opomnim tukajle, da v koralu sta samo dva ključa: ključ C in ključ F.

Tista nota, ktera s ključem na eni liniji stoji, ima tudi ime kakor ključ. Linije so čvrtire, note pa so trojne, namreč: dolga, srednja in kratka.

Polglas je vedno eno stopnjo pod ključem.

Več o tej reči se nahaja v: „Choral-Lehre“ von Schiedermeyer, Linz, „Abhandlung über Kirchenmusik“ von Anton Scherer, St. Pölten, in v drugih knjigah.

(Dalje sledi.)

Naše slovstvo.

Spisal Matija Majar.

(Dalje in konec.)

Horvati imajo samo jednu jedinu stupinjo do književne sloge jugoslavenske. Prepričani smo, da se jim nikako ne ubrani, storiti tudi tu stupinjo. Od leta 1836 do 1848, to je v kratkih 12 letih, su toliko dognali, da se jim bude po pravici nekada svet čudil. Sprijeli su serbsko narečje za svoj književni jezik, upeljali su obdobjni pravopis; na njihovom iskrenom rodoljubju se je nam duša ogrela, sprijeli smo od njih obdobjni pravopis. To bi moralo biti golemo, srepo veliko čudo, da bi samo cirilska pismena ne mogli po malo vpeljati. Ni tréba drugoga, nego samo da nekteri izverstnejši spisovatelji nekada kak sostavek cirilskimi pismeni napišu i ga pošlju v „Dnevnik“ ali v „Sedmicu.“ Podpišite tudi svoje ime, da se naše serce razveseli blage uzajemnosti našega naroda, kadar vidimo ime Horvata ali Slovenca v serbskom listu. Slavensko pero je čestito: čto mi Slaveni napišemo, možemo brez straha pred celim svetom glasno čitati a i svojem slavenskim imenom podpisati.

Slovenci imamo dalje do književne sloge: vendar samo polagano, razborito i stanovitno napred i gotovo dojdemo do zaželjenoga cilja.

Čto moramo dělati?

1. Marljivo dopisujmo v naše „Novice“ o horvatskih, serbskih i bulgarskih reči. Nekteri naših su že počeli. To je podučivno i zanimivo za nas vse; tudi naši priprosti ljudi jake radi čitaju nešto o Turčiji, o Bosni, o Serbiji, o Crnojgori i Bulgariji; radi poslušaju o svojih bratrh kristjanah tam v Turčiji globokoj. Iz serbskoga „Dnevnika“ i iz „Sedmice“ bi se lahko poslovenilo mnogo lepših stvari. *)

2. Približujmo se po malo jugoslavenskom književnom jeziku. Nekteri ga imenuju ilirskim, drugi serbskim, sopet drugi jugoslavenskim. Ime ilirsko je Serbljem nekako protivno, zato ga hočemo mi imenovati jugoslavenskim.

Kako bi se približevali?

Pišimo po slovensko, kakor do sada, tudi pridavna imena na *ši*, *ši*, *či*, *ji* sklanjajmo po slovensko na *ega*, *emu*, *em*: vruči, vručega, pri vručem; našega, našemu, pri našem; vsa druga pridavna sklanjamo:

a) na *oga*, *omu*, *om*: dobroga, dobromu, pri dobrom;

b) pišimo *u*: muž, dub, vodu, ribu, budem, budeš, bude, oni jigraju, tresu, nesu, naměsto širokoga slovenskoga *o*: mož, dob, vodo, ribo, bodem, bodeš, bode; oni jigrajo, tresejo, neso;

c) stavljajmo čto naměsto *kaj*; naměsto *ino* (*i no* = und aber) samo *i*, kakor drugi Slaveni pišu i govore. Tudi Nemci su opustili svoj „und aber, sintemalen, alldieweilen und was massen“.

Nedobre osobitosti govora serbskoga ne naslědujmo, ne pišimo: lovac, lonac, pevac; orao, misao, dao; naše je pra-

*) Prosimo za to tudi prečast. gosp. pisatelja.

vilneje: lovec, lonec, pevec; orel, misel, dal; ostali Slaveni pišu ovdě l, čto tudi etimologija terja, ker se reče: orli, misli, dali.

Skusi za čudo spisati sostavek tako, i sam se budeš zavzel nad svojem spisom; izgledal ti bude nekako po serbsko i vendar ga bude Slovenec razumel. I ravno to je, čto želimo: pisati po slovensko i to tako, da bi razumili zajedno i Horvati i Serblji. — Oj da bi „Novice“ dovoljile nam nekada mali prostorček na koncu lista, za spise v takom slovensko-serbskom jeziku spisane! **)

3. Vadimo se čitati cirilicu. Ni težko, pismena su ali latinska ali gerčka, zato znana, samo njih četvero ali petero je cirilici vlastnih. Nekoliko pismen se nam ni treba vstrašiti, vsaj nisu turški janičarji. Najložeje se naučiš cirilice i serbsčine, ako si naručiš „Serbski Dnevnik“ i „Sedmicu“. Ako dva, tri liste pročitaš, je blizo vsa težava premagana. Slovnika ne trebuješ; ako se ti naletí neko nazvano slovo, čitaj samo dalje, spoznal budeš njegov pomén iz sklada (Zusammenhang). Dobro je, ako si dva prijatelja suseda vkup naručita jeden iztis; pride vsakomu za pol bolji kup, zabavu (razveselenje) ima pa vsaki dvojno: prvu kadar sam nešto zanimivoga čita, drugu: kader se od toga obadva med seboj pogovarjata. Naručiti se more od početka vsakoga mesca.

4. Skušajmo za se napisati nešto slovenskoga s cirilskimi pismeni i navadimo se, kadar pišemo nekómu učenu Slovcu list, da mu nektore redke napišemo s cirilskimi pismeni i ga s tem počastimo, kakor učenoga Slovenca, kteri zraven latinskih pismen pozna tudi cirilska. Dijake (študente) opoménjajmo, da se marljivo vadijo cirilice gradjanske. To je važno, imenitno, je značaj i znamenje učenoga Slovenca. Naše priprosto ljudstvo pa nikako ne nadlegujmo cirilicoj; za njega pišimo skoz i skoz po domače slovensko i s latinskimi pismeni.

5. Některi Slovenci znaju pisati po književno jugoslaven-sko (ilirsko). Primite blagovoljno za pero i napišite cirilicoj nešto v „Dnevnik“ ali „Sedmicu“.

Mi Slovenci imamo sada dvojno važno delo, prvo: približevati se književnomu serbskomu jeziku, drugo, vaditi se cirilice. Obodvojega děla pa se ne směmo poprijeti v jeden mah, nego jedno za drugim. Kdor piše neki sostavek cirilskimi pismeni nam sada bolje neznanimi, mora ga spisati v jeziku slovenskom nam popolno znanim; ako naprotiv piše někdo v književnom, serbskomu podobnom, jeziku, nam sada ješće bolje neznanom, mora pa pismena upotřebovati latinska, nam popolno znana. Skokoma se ne směmo zagnati, nego moramo napredovati polagano i razborito. Ne bilo bi koristno v jednom i ravno tistom sostavku se služiti pismeni neznanimi i jezikom neznanim. Oj kako radostno bi bilo gledati, ako bi se mi bližali jugoslavenkom jeziku, kteroga že sadaj v djanju piše već od šest milijonov Jugoslavenov. Imeli bi tada naravno već spisovateljev, već čitateljev, već knjig, veči književno polje; spisovatelji i knjige bi prihadjale izverstneje, slovstvo bogateje. Veselo bi knjige spisovali, lahko jih izdavali i prodajali. Spisovatelju bi se serce širilo radosti, kadar bi pomislil, da njegov spis bude čital i razumel jugoslavenki narod od Bělaka do Varne, od staroga mesta (Cividale) v Italiji do Soluna v Bulgariji.

**) Iz serca radi, ako bi se take poskušnje, ktere dospevajo le učene Slované, ujemale z namenom prsto-národnega časnika. „Novice“ ne morejo svojih mej še dalje razširiti, ker bi mogle sicer v nemar pustiti svoje glavno vodilo, kterega se dosihmal derže in ktero zahteva „z omiko slovenskega naroda priskakaje tudi omiko slovenskega jezika.“ Tudi mi mislimo, da nam je Slovencom treba posebnega beletristiškega lista.

Vred.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Tersta. Govorí se, da 1. augusta se ima železnica iz Ljubljane v Terst s posebno veliko sloves-

nostjo odpreti. Cesar sami bojo pričujoči. Sliši se, da do ministrov javnih stavb vseh nemških deržav in do vseh predstojnikov nemških železnic se bojo poslale povabila, naj se udeležijo slovesne vožnje.

Iz Dolenskega nam od mnogih krajev dospeva vesela novica, da terta kaj dobro kaže; Bog jo obvari, da srečno sad donese!

Iz Ljubljane. Iz poziva Njih eksc. deželnega poglavarja grofa Chorinski-ga, ki so se sami nemudoma na požar v Lašiče podali, zvěmo, da izmed 53 hiš, ki jih šteje ta vas in kterih je celó malo zavarovanih, jih je pogorelo 41, zraven pa še 66 skednjev itd.; škoda se ceni nad 70.000 gold. Z milo besedo kličejo tedaj tudi gosp. deželni poglavar dobrotnike na pomoč.

Novičar iz raznih krajev.

Dunajski uradni časnik je naznanil novo pogodbo zastran kovanja dnarja, ktero so naše cesarstvo in pa nemške deržave, razun Bremen-a, Lubek-a in Hamburg-a, sklenile. Za naše cesarstvo je po ti novi pogodbi ustanovljeno dnarsko merilo po 45 gold.; razmera med starim našim kovanim dnarjem in pa med tistim, ki se bo po novem merilu koval, se bo pozneje oklicala. — V dunajskih časnikih se bere, da vsled žalostne prigodbe ustanovljeno potovanje Nju Veličanstev po Ogerskem je le začasno odloženo, in da še pred prihodnjem mescom se utegne nadaljevanje sedaj zadržanega potovanja pričakovati. — Po poslednjih novicah maršal Radecki zavolj bolečin čedalje slabotniši prihaja. — Na Dunaji ima leta 1860 velika obertnijska razstava biti ne le za samo naše cesarstvo, temuč za vse dežele svetá. — Grad v Berni (Brün) „Spielberg“ imenovan ni več jetnišnica kakor je dosihmal bil od leta 1820 in tudi že poprej od leta 1740 do 1791, ktero leto je cesar Leopold II. odpravil vse strašne ječe pod zemljo, kamor ni nikoli sonce posejalo in ki so bile le 8 čevljev visoke, 7 dolge, 4 pa široke; le eno takšno ječo nekdanjih časov so ohranili še v spomin. Grad „Spielberg“ predelujejo sedaj za posadko vojaško, ker po pomilostenji cesarskem še ostale hudodelce so preselili v novo jetnišnico v Gičín na Česko. — V Maria-Celji bojo letos obhajali 700letno obletnico tukajšne Božje poti. — V Bruselji in po vsi Belgii vlada mir od 31. maja; sicer je vse kakor je bilo; ministri so hotli odstopiti, pa kralj jih ne odpusti. Cesar Napoleon je nevoljen slušal homatije tika-ma svoje deržave in je belgijanski vladi berž vediti dal, da bode postavil francozko armado na mejo, ako se Belgija kmali ne pomiri. — Ker pride rusovski car s carico na Nemško in v Berolin, se je spet povzdignila govorica, da se bo car snidel s cesarjem Napoleonom. — Novorojenemu careviču sta car in carica dala pri kerstu ime „Sergi“, ktero ima dosedaj v rusovski cesarski rodovini še ni navadno bilo; izvolila sta to ime, kakor car Aleksander metropolitu Moskave piše, kjer sta po kronanji samostan sv. Sergija obiskala in ondi v molitvi to oblubo storila. — Dvé repati zvezdi potujete in se vidite ravno sedaj na nebu; ena že obleduje, ker se od solnca in zemlje oddaljuje; druga pa čedalje svetlejša prihaja in se suče kot mirna popotnica na neskončnem nebu — 13. dnevu t. m. naproti.

Za pogorelce v Lašičah so darovali:

G. Anton Samasa, zvonar 30 fl., g. Lukež Sušnik, posestnik 1 fl., g. Matija Gerber, bukvoez 2 fl., g. Jan. Novak, mizar 1 fl. 40 kr., g. Jan. Pf. 20 kr., g. Jan. Mühleisen, kupec 20 fl., g. Balant Habě, posestn. 5 fl., g. Jož. Orel, c. k. notár 2 fl., Neimenovana gospá 15 fl., neim. gospa 50 fl., neim. gospá 1 fl., po gospodični J. Š. 28 fl., gospodična Marija Žurgova 12 fl., g. Marija Jagerova 7 fl., g. Mar. N. L. 1 fl., g. Mar. Fincova 2 fl. 19 kr., g. Elizabeta N. 2 fl., g. J. Š. iz Celja 1 fl., g. A. Brus 2 fl., g. dr. Bleiweis 2 fl. — Skupaj 185 fl. 19 kr. Stritar.